

Návrh strategie ČKA pro „Zelenou infrastrukturu“ v České republice

Ekonomické aktivity, prosperita společnosti a důstojné podmínky k životu dlouhou dobu **viditelně** záviseli na příznivých podmínkách okolní přírody: úrodnosti půd, na vlídném klimatickém režimu, dostupnosti důležitých přírodních zdrojů,... V současné době sice není závislost civilizace na přírodě o nic menší, ztratila však lokální rozměr. Většina obyvatel ČR stejně jako celé Evropy, která dnes žije převážně městským způsobem života, si tyto základní, ale v dnešním světě málo přehledné vztahy neuvědomuje.

Většina přírodních procesů, které poskytují nenahraditelné služby naší civilizaci, mají jak neživou fyzikální ak biologickou povahu. Tyto služby jsou vždy zajišťovány komplexními ekosystémy, které vyžadují odpovídající prostor a dostatečnou úroveň biologické rozmanitosti na daném území.

V současnosti však dochází naopak k omezování a fragmentování tohoto prostoru vlivem bezprecedentní urbanizace tak k další intenzifikaci ve využívání nezastavěné venkovské půdy, která vede k oslabení základních funkcí ekosystémů a k snižování biodiverzity.

Evropská komise proto ve své strategii v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020 stanovila cíl zastavit v EU úbytek biologické rozmanitosti a degradaci ekosystémových služeb a v maximálním proveditelném rozsahu je obnovit. Obzvláště se má podpořit tzv. „Zelená infrastruktura“, která představuje účinný a v praxi ověřený koncepční nástroj.

Co je cílem „Zelené infrastruktury“?

„Pojmem zelená infrastruktura se označují prvky, které spojují přírodní a zastavěné prostředí a zpřijemňují život ve městech. Jsou to například městské parky, stezky pro pěší, zelené střechy, zelené ulice a stromový porost ve městech. Na regionální úrovni zelená infrastruktura zahrnuje soustavu přírodních oblastí, příměstských parků, dálkových rekreačních stezek, obhospodařované (lesní a zemědělské) půdy a dalších prvků, které mají společně mnohostranný pozitivní vliv na zdraví a kvalitu života lidí a na dobrý stav ekosystémů, (...).“

Definice zelené infrastruktury: David Rose, Green Infrastructure. A Landscape Approach.

Cílem zelené infrastruktury není vytvořit další síť chráněných oblastí mimo soustavu Natura 2000, ale nabídnout strategickou koncepci pro zbývajících 82% půdy v EU tak, aby byla zajištěna dlouhodobá funkčnost soustavy chráněných oblastí a zajištěno poskytování ekosystémových služeb obecně. Koncepce vychází z principu tzv. kooperativní ochrany přírody.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Zelené infrastruktuře – zlepšování přírodního kapitálu Evropy ze dne 16. října 2013 (které je přílohou tohoto dokumentu) konstatuje, že rozhodující odpovědnost za projekty zelené infrastruktury nesou členské státy EU, obzvláště orgány mající na starosti regionální a místní plánování.

EU hraje v této iniciativě především podpůrnou úlohu při veřejném šíření všeobecných cílů koncepce „Zelené infrastruktury“.

Podle stanoviska EHSV:

- je důležitým cílem spojit prostřednictvím projektů ZI environmentální přínosy s přínosy hospodářskými a sociálními.
- není šíření myšlenky „Zelené infrastruktury“ v členských státech EU dostatečné a je málo podporované.
- v koncepci „Zelené infrastruktury“ na regionální a místní úrovni hrají nejdůležitější úlohu orgány mající na starosti regionální a místní plánování, města, obce, organizátoři infrastrukturních projektů v oblastech, jako je výstavba komunikací, železnice, výstavba vodních děl a ochrana proti povodním, dále zemědělci a lesníci, podniky a stavitelé, ekologické organizace občanské společnosti a odborové svazy. Úspěšnost projektů zelené infrastruktury totiž v rozhodující míře závisí na tom, zda budou projekty těmito subjekty iniciovány, akceptovány a podporovány.
- Projekty zelené infrastruktury mohou vyvolat také střety legitimních zájmů zúčastněných stran. Je proto nutné navrhnout vhodné mechanismy pro řešení konfliktů, vyvážení jednotlivých zájmů a optimalizaci projektů.

Multifunkční a tedy integrovaná povaha projektů Zelené infrastruktury s důrazem na včasné a aktivní zapojení veřejnosti je příležitostí ke skutečnému zavedení Evropské úmluvy o krajině do praxe.

Jaká jsou východiska pro „Zelenou infrastrukturu v ČR?“

Evropský hospodářský a sociální výbor ve svém stanovisku klade důraz na vytváření národních strategií v oblasti zelené infrastruktury. V České republice pro ni představuje dobrý základ Politika architektury. V jejím tématu číslo 1 „Uspořádání krajiny a sídel“ je uveden cíl 1.5., který zní:

„Při obnově a tvorbě krajiny posílit plánování, zejména důsledně využívat územně plánovací dokumentace a podklady i pozemkové úpravy“.

V části „Implementace“ jsou pak pro realizaci cíle 1.5 stanovena tři opatření. Přímo zelené infrastrukturu se věnuje následující opatření:

Opatření 1.5.2

Zpracovat metodický pokyn na vymezení zelené infrastruktury (zahrnující systém zeleně, systém vodních toků a ploch, prostupnost krajiny a veřejná prostranství) v rámci územně plánovacích dokumentací.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MŽP, MZe, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, ČKA, AUÚP, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: 2018

Co nabízí ČKA z hlediska „Zelené infrastruktury“?

Česká komora architektů nabízí odborný potenciál osob autorizovaných v ČKA:

- při vytváření Národní strategie v oblasti zelené infrastruktury a při jejím oponování
- pro vytváření a oponování metodického pokynu týkající se vazeb koncepce „Zelené infrastruktury“ a procesu územního plánování
- dotčeným rezortům a orgánům, kterých se „Zelená infrastruktura“ přímo dotýká, pro spolupráci a koordinaci implementace myšlenky „Zelené infrastruktury“
- při zapojování občanské společnosti do projektů „Zelené infrastruktury“. Participativní plánovací procesy s včasným zapojením občanů a organizací občanské společnosti mají rozhodující význam pro úspěšnost projektů „Zelené infrastruktury“
- vypracování monotematického čísla bulletinu ČKA zaměřené na téma krajina a zelená infrastruktura, které bude vydáno v roce 2015.

Co navrhuje ČKA pro nejbližší období?

1. Vytvoření mezirezortní pracovní skupiny pro strategii a implementaci „Zelené infrastruktury“ v České republice
2. Výběr a podpora několika pilotních projektů Zelené infrastruktury nejlépe v rámci mezinárodní spolupráce.
3. Iniciovat přípravu mezinárodní mezioborové konference, která by pomohla rozšířit povědomí o zelené infrastruktuře v ČR a podpořit větší soudržnost ČR a dalších států EU v rámci této problematiky (výhled – rok 2017)
4. Zabývat se detailně otázkou vztahu územního systému ekologické stability (ÚSES) a koncepcí „Zelené infrastruktury“ v evropském pojetí a najít jednotné řešení.
5. Zapracování „Zelené infrastruktury“ do standardů v rámci krajinářské architektury, urbanizmu a územního plánování
6. Připravit systém vzdělávání o „Zelené infrastruktuře“ pro projektanty, státní správu a samosprávu ve spolupráci s MŽP a MMR

Pracovní skupina pro krajinářskou architekturu ČKA, dne 10. února 2015

Předkládá: Klára Salzmann